

РОЗДІЛ V. ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА: НАПРЯМИ Й АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Лідія Барановська

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1912-9029>

УДК 811.161.2'25'373.46'42

DOI: 10.31558/1815-3070.2026.51.13

ТИПОЛОГІЯ ТА СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ПЕРЕКЛАДНИХ ВІДПОВІДНИКІВ У ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджено питання адекватності та еквівалентності перекладу в межах польсько-українського юридичного дискурсу. Розглянуто теоретичні засади та практичні аспекти відтворення правової лексики, зокрема специфіку функціонування перекладних відповідників у спеціалізованих текстах (декларації, конвенції, меморандуми, протоколи). Проаналізовано системний характер лексичних трансформацій як інструментів подолання міжмовної асиметрії. Присвячено увагу стратегіям вибору варіантних відповідників та заповнення лакун задля збереження змісту та термінологічної точності оригіналу. Доведено, що успішна передача правових понять вимагає від перекладача врахування контекстуальних, лінгвокультурних та прагматичних чинників.

Ключові слова: юридичний переклад, перекладний відповідник, адекватність, еквівалентність, лексичні трансформації, паралельні тексти, правова лексика, лакуни.

TYPOLOGY AND STRATEGIES FOR RENDERING TRANSLATION EQUIVALENTS IN POLISH-UKRAINIAN LEGAL DISCOURSE

The article examines the issues of translation adequacy and equivalence within Polish-Ukrainian legal discourse. The study addresses the theoretical foundations and practical aspects of rendering legal terminology, specifically the functioning of translation equivalents in specialised texts (declarations, conventions, memoranda, and protocols). The systematic nature of lexical transformations as instruments for overcoming interlingual asymmetry is analysed. Attention is given to the strategies of selecting variable equivalents and bridging lexical lacunae to preserve the content and terminological precision of the source text. The study demonstrates that the successful rendering of legal concepts requires translators to take into account contextual, linguocultural, and pragmatic factors.

Keywords: legal translation, translation equivalent, adequacy, equivalence, lexical transformations, parallel texts, legal lexis, lacunae.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. В умовах інтенсифікації міжкультурної комунікації та розширення міжнародного співробітництва між

Цитування: Барановська Л. Типологія та стратегії відтворення перекладних відповідників у польсько-українському юридичному дискурсі. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2026. № 51. С. 190–200. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2026.51.13>

Citation: Baranovska, L. (2026). Typolohiia ta stratehii vidtvorennia perekladnykh vidpovidnykiv u polsko-ukrainskomu yurydychnomu dyskursi [Typology and strategies for rendering translation equivalents in Polish-Ukrainian legal discourse]. *Linhvistychni studii Linguistic Studies*, (51), 190–200. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2026.51.13>

Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Польщею та Україною зростає потреба в якісному перекладі, зокрема у сфері правового дискурсу. Попри спільне слов'янське підґрунтя польської між ними існують суттєві розбіжності, що зумовлюють явище міжмовної асиметрії. У зв'язку з цим питання вибору адекватного перекладного відповідника залишається відкритим, оскільки лексикографія часто не встигає за стрімким розвитком спеціальних галузей, а наявність словникових еквівалентів не забезпечує успішного перекладу без урахування контекстуальних, лінгвокультурних і прагматичних чинників.

Аналіз досліджень проблеми. Проблематика перекладу протягом тривалого часу залишається предметом активних наукових студій як у світовому, так і в українському перекладознавстві. Вагомий внесок у розвиток української школи перекладознавства зробили Р. Зорівчак, В. Карабан, Т. Кияк, В. Коптілов, І. Корунець, А. Мамрак та інші. Окремі аспекти перекладу юридичної термінології, зокрема у польсько-українському контексті спадкового права, висвітлено в працях О. Борис (Варшавський університет), яка зосереджує увагу на лексичних і граматичних особливостях перекладу юридичних термінів.

Мета розвідки полягає у дослідженні типології перекладних відповідників та стратегії їх відтворення у польсько-українському юридичному дискурсі й визначенні ролі лексичних трансформацій як інструменту подолання міжмовної асиметрії. З метою співвідносяться такі завдання: 1) розглянути теоретичні засади адекватності та еквівалентності перекладу; 2) описати типологію перекладних відповідників (повні еквіваленти, варіантні відповідники, лакуни); 3) проаналізувати методи відтворення лексики (транскодування, калькування, контекстуальна заміна, описовий переклад); 4) виявити та систематизувати лексичні трансформації, застосовані у польсько-українських паралельних юридичних текстах.

Об'єкт дослідження – правова лексика польсько-українських паралельних текстів.

Предмет дослідження – типи перекладних відповідників і лексичні трансформації, що застосовуються при відтворенні польської юридичної термінології українською мовою.

Опис фактичного матеріалу та методів дослідження. Фактичний матеріал дослідження становить корпус польсько-українських паралельних текстів юридичного характеру: декларації, конвенції, меморандуми та протоколи. Паралельні тексти тлумачимо як тексти, що репрезентують аналогічний зміст польською та українською мовами. Оскільки предмет дослідження обмежено окремими лексемами та словосполученнями, граматичні трансформації не розглядаються. Крім того, з огляду на зосередженість аналізу на юридичній лексиці, стилістичні трансформації також не входять до кола дослідження.

Під час опрацювання матеріалу застосовано **методи**: описовий (для характеристики перекладних відповідників та трансформаційних заходів), вибіркового (для відбору прикладів перекладних відповідників із паралельних текстів), метод зіставного аналізу (для порівняння лексичних одиниць оригіналу

та перекладу), класифікаційний (на основі типології В. Карабана), метод дискурс-аналізу (для врахування контекстуальних і прагматичних чинників вибору відповідника).

Наукова новизна полягає в системному застосуванні класифікації В. Карабана до конкретного масиву польсько-українських юридичних паралельних текстів; комплексному аналізі всіх типів перекладних відповідників – від повних еквівалентів до лексичних трансформацій – у межах одного дослідження; виявленні домінантних стратегій подолання міжмовної асиметрії, характерних саме для польсько-українського правового дискурсу.

Теоретична цінність результатів дослідження полягає в поглибленні розуміння механізмів досягнення еквівалентності та адекватності в галузевому перекладі, уточненні критеріїв розмежування типів перекладних відповідників у спеціалізованих текстах, а також у розширенні теоретичної бази перекладознавства конкретними прикладами з польсько-українського дискурсу.

Практична цінність – матеріали дослідження можуть бути використані в навчальних курсах з перекладу, при укладанні галузевих перекладних словників, а також як методичний орієнтир для перекладачів, які працюють у польсько-українському правовому контексті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Переклад – процес взаємодії двох мов. Існує понад 40 визначень поняття перекладу, які розрізняються за структурним, семантичним та функціональним підходом. Спираючись на концепцію Н. Хомського про глибинні та поверхневі структури мови, перекладознавці розглядають переклад як трансформацію поверхневих структур через рівень універсальних семантичних категорій. Ю. Найда розвиває цю ідею, пропонуючи «динамічну модель» перекладу, центральним поняттям якої є динамічна еквівалентність – відповідність реакцій читачів перекладного тексту реакціям читачів оригіналу.

При перекладі потрібно враховувати: мету тексту, характер споживача, мовні якості тексту оригіналу, культурні й індивідуальні можливості мови в культурному аспекті споживача й багато іншого (Володіна, Рудківський 2017: 15) Перекладач – посередник не лише між мовами, але й культурами. Тому важливе значення має знання історії, культури, географії, побуту народу.

Згідно з А. Мамрак, переклад – це розумова діяльність, зумовлена суспільною необхідністю, а також процес і результат передачі змісту, вираженого в письмовому або усному тексті однією мовою, засобами еквівалентного (адекватного) тексту іншою мовою (Мамрак 2009).

Між еквівалентним та адекватним перекладом існує різниця. Адекватний переклад відповідає поставленій меті, еквівалентний ґрунтується на функціональній відповідності оригіналу та перекладу (Володіна, Рудківський 2017: 29). Таким чином, еквівалентність є внутрішньою характеристикою тексту (відношенням «оригінал – переклад»), тоді як адекватність – зовнішньою (відношенням «переклад – комунікативна мета»).

Ефективність міжмовної комунікації в спеціалізованих галузях значною мірою залежить від правильного вибору мовних одиниць, що здатні адекватно

відтворювати зміст оригіналу. У цьому контексті центральною категорією нашого дослідження постає перекладний відповідник, що належить до ключових понять у лексикографії та прикладного термінознавства. Термін «перекладний відповідник» (еквівалент) позначає одиницю мови-мети, що здатна замінювати відповідну одиницю мови-джерела в акті перекладу або у лексикографічному записі. До перекладних відповідників належать як однослівні лексеми, так і словосполучення, за умови що вони передають однаковий або близький обсяг інформації та є функціонально рівнозначними в обох мовах.

Оскільки більшість слів (зокрема, велика кількість термінів) є неоднозначними, під час перекладу необхідно вибрати або утворити відповідник лексико-семантичного варіанта слова (терміна). Неоднозначні слова мають кілька перекладних відповідників у відповідності із кількістю їхніх значень (лексико-семантичних варіантів) – варіантних відповідників (Карабан 2018: 301). Це найпоширеніший тип перекладних відповідників. Під вибором варіантного відповідника розуміють вибір одного з можливих варіантів перекладу слова (Жулавська 2023: 7). Наприклад, у загальноживаній лексиці *karta* – карта; натомість у правовій це *хартія* – у назвах великих статутних документів (*Europejska karta samorządu terytorialnego* – Європейська хартія місцевого самоврядування).

За визначенням В. Карабана «всі елементи денотативної системи вихідної мови поділяються на дві групи: 1) ті, що мають відповідники («перекладні еквіваленти») у цільовій мові та 2) ті, що не мають відповідників у цільовій мові» (Карабан 2018: 301). Залежно від кількості можливих варіантів перекладу та ступеня збігу їх значень, перекладні відповідники поділяють на:

- повні (абсолютні) еквіваленти – перекладні відповідники, які повністю збігаються за значенням, стилістичним забарвленням та сферою вживання з одиницями вихідної мови. Вони забезпечують максимальну точність передачі змісту оригіналу. Це «ідеальний» переклад, де слова є дзеркальними відображеннями одне одного (наприклад: *Rada Europy* – *Рада Європи*). Згідно з класифікацією В. Карабана виокремлюють:

- одноквівалентні одиниці – такі, що мають у мові перекладу тільки один перекладний відповідник (Карабан 2018: 301). Більшість моноквівалентів є повними еквівалентами, але не завжди навпаки (*artykuł* – *стаття*, *konwencja* – *конвенція*);

- багатоквівалентні одиниці – такі, що мають два або більше перекладних відповідників. Переклад таких термінів потребує вміння обирати один відповідник, який буде адекватним у конкретному контексті. Наприклад: *dziedzictwo* 1. *спадщина* (у контексті архітектури); 2. *надбання* (у контексті спільних цінностей); *wniosek* 1. *запит* (офіційне звернення між органами); 2. *прохання* (у контексті допомоги); *środek* 1. *захід* (юридична дія); 2. *засіб* (технічне знаряддя чи метод).

- Нульові еквіваленти (лакуни) – одиниці без прямого перекладного відповідника в мові перекладу (безеквівалентна лексика).

Основним способом відтворення моноквівалентних одиниць є знаходження прямої лексичної відповідності в мові перекладу. Натомість робота з багатоквівалентною лексикою ускладнюється наявністю кількох варіантів перекладу, що потребує від перекладача вміння обрати відповідник, адекватний конкретному контексту. У випадках коли словникові еквіваленти терміна відсутні або не відповідають прагматиці повідомлення, виникає потреба в застосуванні перекладацьких трансформацій. Визначення кількісного типу еквівалентності безпосередньо впливає на вибір техніки відтворення лексем: від прямого транскрибування чи калькування (за умови структурної близькості) до контекстуальної заміни. У дослідженні послуговуватимемось класифікацією В. Карабана, який виокремлює такі методи:

Транскодування – це такий спосіб перекладу, за якого звукова та / або графічна форма слова вихідної мови передається засобами графіки мови перекладу (Карабан 2018: 305). Транскодування застосовується в перекладі, якщо в культурі, зокрема в науковій сфері, країни мови перекладу відсутні відповідні поняття та відповідний перекладний еквівалент, а перекладач не може підібрати слово або слова в мові перекладу, що адекватно передавали б зміст поняття й відповідали вимогам термінотворення (Жулавська 2023:12). Розрізняють чотири види транскодування: 1) транскрибування (передавання звукової форми слова мови-джерела засобами графіки мови перекладу), наприклад *Interpol* – *Інтерпол*; 2) транслітерування (слово вихідної мови передається по літерах), наприклад *memorandum* – *меморандум*; 3) змішане транскодування (переважне застосування транскрибування з елементами транслітерування (*protokół* – *протокол*); 4) адаптивне транскодування (часткова адаптація форми слова мови-джерела до фонетичної та/або граматичної системи мови перекладу), наприклад *konwencja* – *конвенція*, *moduł* – *модуль*.

Калькування (дослівний переклад) – це прийом перекладу нових слів (термінів), коли відповідником простого чи (частіше) складного слова (терміна) вихідної мови в цільовій мові вибирається, як правило, перший за порядком відповідник у словнику (Карабан 2018: 309). Приклади калькування з польсько-українських паралельних текстів: *działania wspólne* – *спільні дії*, *współfinansowanie* – *співфінансування*, *zasada praworządności* – *принцип верховенства права*, *cyberprzestępczość* – *кіберзлочинність*. Калькування застосовується для перекладу складних слів й тоді, коли не порушуються норми вживання та сполучуваності слів в мові перекладу.

Контекстуальна заміна – це така лексична перекладацька трансформація, внаслідок якої перекладним відповідником постає слово або словосполучення, що не є словниковим еквівалентом і добирається з урахуванням контекстуального значення одиниці, умов її вживання, а також мовних норм і традицій мови перекладу (Карабан 2018: 311). Наприклад, *przestępstwa skarbowe* – *фінансові правопорушення*, *porozumienie* – *меморандум*, *przedsięwzięcia* – *заходи*. Хоча В. Карабан наголошує на відсутності точних правил створення контекстуальних заміни, однак виділяє серед них: смисловий розвиток, конкретизацію та генералізацію понять та «антонімічний» переклад. Смисловий

розвиток – це такий прийом контекстуальної заміни, за якого в перекладі використовується одиниця, значення якої є логічним розвитком значення слова, що перекладається (Карабан 2018: 314). Наприклад, *zostało sporządzone – вчинено, opieka (społeczna) – допомога (соціальна)*.

Антонімічний переклад (формальна негативація) – це перекладацький прийом, за якого форма слова або словосполучення замінюється на протилежну (позитивна – на негативну й навпаки), а зміст одиниці, що перекладається, залишається в основному подібним (Карабан 2018: 315). Наприклад, *nie rości sobie prawa – не претендує на право*.

Описовий переклад – це перекладацький прийом, за якого нові або безеквівалентні лексичні одиниці мови-джерела (слово, словосполучення, термін, фразеологізм) відтворюються в мові перекладу за допомогою розгорнутого словосполучення, що адекватно передає їхній зміст, наприклад, *rodwójna karalność – подвійне визнання правопорушення*. За допомогою описового перекладу можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова мови оригіналу, проте такий підхід потребує ґрунтовних знань у відповідній предметній галузі.

Перетворення, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу, називаються перекладацькими трансформаціями...Текст залишається незмінним, але на його основі створюється інший текст іншою мовою. Трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі (Володіна, Рудківський 2017: 33) Неможливість прямого відображення лексичних одиниць через брак мовної симетрії зумовлює перехід від пошуку сталих відповідників до застосування перекладацьких трансформацій. Вони забезпечують гнучкість перекладацьких рішень у тих випадках, де словникова відповідність поступається місцем контекстуальній доцільності, є засобом досягнення еквівалентності та умовою забезпечення адекватності перекладу.

За твердженням В. Карабана, перекладацькі лексичні трансформації – це «різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу. Лексичні трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі з причин невідповідності з погляду значення і контексту» (Карабан 2018: 326).

І. Корунець визначає перекладацькі трансформації як «різноманітні значні та незначні зміни в структурній формі мовних одиниць, що здійснюються з метою досягнення точності перекладу (Корунець 2003: 361). Він також підкреслює той факт, що причиною застосування трансформацій може стати невідповідність між засобами вираження мови перекладу та мови оригіналу, що унеможлиблює створення адекватного перекладу.

Згідно з класифікацією, запропонованою В. Карабаном, існує шість типів перекладацьких трансформацій: конкретизація значення слова, генералізація значення слова, додавання слова, вилучення слова, заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови та перестановка слова (Карабан 2018: 326–344).

1. Конкретизація значення – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вужчої семантики, наприклад: *środki – заходи, opieka – допомога, dane – відомості*.

2. Генералізація – це лексична трансформація, внаслідок якої слово із вужчим значенням, що перекладається, замінюється у перекладі на слово із ширшим значенням (Карабан 2018: 334), наприклад: *dokumenty – матеріали, dyrektor – керівник*.

3. Додавання слова – це лексична трансформація, яка полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається, та / або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують у культурі мови перекладу (Карабан 2018: 336), наприклад: *powiadomienie – сповіщення про внесення змін, zamiaru wycofania się – наміру припинити його дії, udzielać pomocy – надавати допомогу одна одній, w dniu podpisania – з дня його підписання сторонами*.

4. Вилучення слова – виправдане з погляду адекватності перекладу, у першу чергу норм мови перекладу, усунення в тексті перекладу тих плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту (Карабан 2018: 340), наприклад: *ochrona prywatności użytkownika – конфіденційність, w drodze założenia konta – створюєте обліковий запис*. Вилучаються найчастіше лексичні одиниці, словоформи, члени або частини речення.

5. Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови – трансформація, коли, наприклад, іменник замінюється у перекладі на прикметник, а прикметник – на дієслово тощо (Карабан 2018: 341) Наприклад, *sprzujanie studiowaniu – сприяти вивченню, ściganie – переслідуватися, mające na uwadze – враховуючи, sprzujanie – сприяти*. Трансформацію заміни застосовують тоді, коли збереження частиномовної характеристики слова, що перекладається, призводить до порушення граматичних норм мови перекладу норм слововживання (Жулавська 2023: 21) Хоча ця трансформація застосовується майже до всіх частин мови, найбільшого розповсюдження вона набула серед іменників, дієслів, прикметників та прислівників.

6. Перестановка слова (пермутація) – зміна розташування лексичних елементів під час перекладу у порівнянні з вихідним текстом (тобто, змінюють позицію на протилежну) (Карабан 2018: 344), наприклад, *postanowienia niniejsze – ці умови, wspólnoty lokalne – місцеві громади*.

Отже, через відмінності між системами вихідної мови та мови перекладу й з метою забезпечення адекватного відтворення змісту оригінального тексту, перекладачі застосовують трансформаційні прийоми та різноманітні

перекладацькі трансформації. Такий підхід передбачає зміну внутрішньої форми слова чи словосполучення або її повну заміну задля точного передання змісту висловлювання з урахуванням норм мови перекладу.

Окремі труднощі становлять випадки повної відсутності лексичних паралелей, відомі як лакуни, які належать до безеквівалентної лексики. Оскільки такі одиниці маркують незаповнені місця в лінгвокультурному просторі, їх відтворення потребує специфічного інструментарію: від виносок та тлумачень до заміни концептів ближчими для іншої культури. «Словник сучасної лінгвістики» А. Загнітка дає таке тлумачення цього поняття: «Лакуни (від лат. *lacuna* – заглиблення, заглибина) – 1) пропуск, незаповнене місце в тексті; 2) базові елементи національної специфіки лінгвокультурної спільноти, які створюють труднощі іншокультурним реципієнтам у розумінні деяких фрагментів тексту» (Загнітко 2012: Т.2, 122)

У паралельних текстах є лише один приклад такої лексики: *meldunek* – це лакуна, яка може в різному контексті означати «звіт», «повідомлення» або «запис про реєстрацію». Якщо у мові перекладу бракує необхідних лексичних одиниць, саме перекладачі першими намагаються створити відповідний лексичний еквівалент у мові перекладу, коли натрапляють на лакуни (Д'яков 2000: 16).

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що в роботі з текстами, у яких точне відтворення змісту має органічно поєднуватися зі збереженням стилістичних особливостей та загального контексту, важливу роль відіграють лексичні трансформації. Вони роблять переклад більш плавним, природним і відповідним до норм української літературної мови, що, згідно з теорією перекладу, є виявом адекватності.

Використані для потреб дослідження паралельні корпуси з текстами українською та польською мовами є недостатні за обсягом, щоб на їх основі формулювати категоричні судження, проте вони дозволяють помітити паралелі та контрасти, а також висунути гіпотези для ефективно верифікації на ширшому текстовому матеріалі. Приклади всіх наявних типів перекладних відповідників, які були знайдені у декількох паралельних текстах, дозволяють стверджувати, що процес досягнення адекватності в польсько-українському юридичному перекладі є системним і ґрунтується на гнучкому застосуванні лексичних трансформацій для подолання міжмовної асиметрії. Високий ступінь термінологізації юридичних текстів зумовлює переважання повних еквівалентів, проте наявність варіантних відповідників та лакун вимагає від перекладача глибокої прагматичної адаптації змісту.

Мовознавці переконані в тому, що переклад фахових текстів так само трудомісткий, як і літературний переклад. Для повного відтворення змісту оригіналу слід не лише знаходити в мові перекладу адекватні терміни та відповідні лексичні одиниці, але й добирати необхідні граматичні форми й стилістичні чинники, у зв'язку з тим, що фаховий переклад має на меті точну передачу інформації (Кияк 2007). Зокрема юридичний текст та його переклад не допускають двозначності та спотворення понять і термінів, тому переклад

юридичного тексту вимагає максимально можливої відповідності перекладу оригіналу. До очевидних рис стилю юридичного тексту належать: стандартизація, імперативність, категоричність, деіндивідуалізація мови, переважання безособових речень (Malinowski 2010: 48). Правова лексика є спеціалізованою мовою, яка, крім загальної лексики, містить характерну лише для неї, та надає певним лексемам інше, часто відмінне або більш точне значення.

Висновки та перспективи дослідження. Дослідження особливостей перекладу правової лексики в польсько-українських паралельних текстах дозволяє стверджувати, що досягнення еквівалентності та адекватності в юридичному дискурсі є багатоаспектним процесом, який виходить за межі механічної заміни лексичних одиниць. Аналіз продемонстрував, що вибір перекладного відповідника безпосередньо залежить від контекстуального оточення та прагматичної мети тексту. Жоден фаховий переклад неможливий без звернення до лексичних трансформацій, які слугують допоміжними засобами у досягненні високого рівня адекватності перекладу та сприяють подоланню проблеми формальних та семантичних розбіжностей. Доведено, що лексичні трансформації за класифікацією В. Карабана є ефективним інструментом подолання міжмовної асиметрії, що дозволяє зберегти юридичну точність (імперативність та однозначність) при дотриманні норм мови перекладу.

Заміни в перекладі, викликані особливостями двох мов, зазвичай мають системний характер, і найчастіше пов'язані з використанням адаптивного транскодування, калькування, контекстуальної заміни та заміни слова.

Наявність еквівалентних термінів у словниках не гарантує успіху перекладу, оскільки лексикографія часто не встигає за стрімким розвитком спеціальних галузей. Це підтверджує необхідність творчого підходу перекладача до заповнення лакун та вибору перекладних відповідників. Попри обмеженість досліджених корпусів, виявлені тенденції підтверджують необхідність глибоких фонових знань для коректної інтерпретації правничих понять. Перспективи дослідження пов'язані з розширенням текстового корпусу для статистичної верифікації виявлених тенденцій та розробкою методичних рекомендацій для перекладачів.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.

Література

1. Володіна Т. С., Рудківській О. П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня : Навч.-метод. посібник. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. *Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти*. Київ : КМ Academia, 2000. 218 с.
3. Загнітко А. П. *Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни*. Донецьк : ДонНУ, 2012. 340 с.

4. Карабан В. І. *Переклад наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.
5. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. № 32. С. 104–108.
6. Корунець І. В. *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)* : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
7. Литвин І. М. *Перекладознавство*. Науковий посібник. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
8. Мамрак А. В. *Вступ до теорії перекладу* : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
9. Жулавська О. О. *Теоретичні та практичні аспекти англоукраїнського перекладу* : навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2023. 166 с.
10. Malinowski A. *Teksty prawne Unii Europejskiej*. Opracowanie treściowe i redakcyjne oraz zasady ich publikacji, Warszawa, 2010.

References

1. Volodina, T. S., Rudkivskyi, O. P. (2017). *Zahal'na teoriya perekladu dlya pershoho (bakalavrs'koho) rivnya [General theory of translation for the first (bachelor's) level]*. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU. [In Ukrainian].
2. Diakov, A. S., Kyiak, T. R., Kudelko, Z. B. (2000). *Osnovy terminotvorenniya: semantychni ta sotsiolinhvistychni aspekty [Fundamentals of term formation: semantic and sociolinguistic aspects]*. Kyiv: KM Academia. [In Ukrainian].
3. Zahnitko, A. P. (2012). *Slovyk suchasnoyi linhvistyky: ponyattya i terminy [Dictionary of modern linguistics: concepts and terms]*. Donetsk: DonNU. [In Ukrainian].
4. Karaban, V. I. (2004). *Pereklad naukovoyi i tekhnichnoyi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy [Translation of scientific and technical literature. Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems]*. Vinnytsia: Nova Knyha. [In Ukrainian].
5. Kyiak, T. R. (2007). Funktsiyi ta pereklad terminiv u fakhovykh tekstakh [Functions and translation of terms in specialized texts]. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, 32, 104–108.
6. Korunets', I. V. (2003). *Teoriya i praktyka perekladu (aspektnyy pereklad)[Theory and practice of translation (aspectual translation)]*. Vinnytsia: Nova Knyha. [In Ukrainian].
7. Lytvyn, I. M. (2013). *Perekladoznavstvo [Translation studies]*. Cherkasy: Vydavnytstvo Yu. A. Chabanenko. [In Ukrainian].
8. Malinowski, A. *Teksty prawne Unii Europejskiej*. Opracowanie treściowe i redakcyjne oraz zasady ich publikacji, Warszawa 2010.
9. Mamrak, A. V. (2009). *Vstup do teorii perekladu [Introduction to translation theory]*. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury. [In Ukrainian].
10. Zhulavs'ka, O. O. (2023). *Teoretychni ta praktychni aspekty anhloukrayins'koho perekladu [Theoretical and practical aspects of English-Ukrainian translation]*. Sumy: Sumskyy derzhavnyy universytet. [In Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 09.02.2026

Дата надходження після доопрацювання: 21.03.2026

Дата затвердження редакцією: 10.04.2026

TPOLOGY AND STRATEGIES FOR RENDERING TRANSLATION EQUIVALENTS IN POLISH-UKRAINIAN LEGAL DISCOURSE

Lidiia Baranovska

Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine.

Abstract

Background: Polish-Ukrainian cooperation has intensified the demand for high-quality specialised translation, foregrounding the challenge of selecting adequate translation equivalents in contexts where interlingual lexical asymmetry is substantial. Legal discourse – characterised by terminological precision and standardisation – leaves little room for translational ambiguity, yet lexicography frequently fails to keep pace with the dynamic development of legal terminology.

Purpose: This study investigates the typology of translation equivalents and the strategies used to render them in Polish-Ukrainian legal parallel texts, including declarations, conventions, memoranda, and protocols. The analysis draws on V. Karaban's classification of equivalents and lexical transformations.

Results: The corpus under analysis identifies principal types of translation equivalents: full (absolute) equivalents and variable equivalents. Full equivalents predominate significantly, reflecting both the typological proximity of the Slavic languages and the high degree of terminologisation characteristic of legal texts. Variable equivalents require meaning clarification and context-sensitive selection from among several available options. Among translation transformations, adaptive transcoding, calquing, contextual substitution, and lexical transformations (concretisation, generalisation, addition, omission, and word substitution) prove to be the most frequently employed.

Discussion: The findings demonstrate that achieving adequacy in Polish-Ukrainian legal translation is a multidimensional process that demands informed pragmatic and cultural approach rather than mechanical lexical replacement. The availability of dictionary equivalents does not guarantee translational success. The present corpus, though limited in scale, reveals consistent patterns that warrant verification on larger datasets. Further research should address grammatical and stylistic dimensions and develop evidence-based guidelines for professional legal translators in the Polish-Ukrainian context.

Keywords: legal translation, translation equivalent, adequacy, equivalence, lexical transformations, parallel texts, legal lexis, lacunae.

Vitae

Lidiia Baranovska is a PhD student (Specialty B11 Philology) of the Faculty of Foreign and Slavonic Philology, Assistant Professor of the Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyl' Stus Donetsk National University. Research interests: Polish language and literature, history and culture of Poland, comparative linguistics.

Correspondence: l.baranovska@donnu.edu.ua

Received: 09.02.2026

Received in revised form: 21.03.2026

Accepted: 10.04.2026